

До спеціалізованої вченої ради
Д 11.170.02 в Інституті економіко-
правових досліджень НАН
України
01032, м. Київ, бульвар Тараса
Шевченка, 60.

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Кабенок Юлії Валеріївни
«Правове регулювання арбітражного управління в процедурі
банкрутства в Україні», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське
право, господарсько-процесуальне право
(081 – Право)

Актуальність теми дослідження.

Забезпечення якісного та ефективного управління економікою України – одне з найскладніших завдань сучасного етапу розвитку країни. І це в повній мірі стосується арбітражного управління в процесі провадження справи про банкрутство. Адже досягнення фінансового оздоровлення господарських організацій, неспроможних виконати свої грошові зобов'язання, уникнення їх ліквідації забезпечує стабільність економічного обороту в країні.

Історія розвитку законодавства України про банкрутство свідчить про болісний пошук найбільш оптимального правового регулювання інституту арбітражного управління. Так, законодавець тричі змінював підходи до головної фігури арбітражного управління – арбітражного керуючого. Почавши з покладання судом повноважень щодо розпорядження і контролю за майном боржника на банк, що здійснює розрахунково-касове обслуговування боржника, Фонд державного (комунального) майна, іншу особу за пропозицією боржника чи кредиторів (Закон України «Про банкрутство» від 14 травня 1992 року), пройшовши через надання арбітражному керуючому статусу фізичної особи – підприємця (Закон

України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30 червня 1999 року), законодавець прийшов до визнання арбітражних керуючих суб'єктами незалежної професійної діяльності, прирівняних до службової особи підприємства - боржника (Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 22 грудня 2011 року) .

Втім, не зважаючи на те, що інститут арбітражного управління відіграє найголовнішу роль у взаємодії між боржником та кредиторами, він недостатньо регламентований діючим Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», а його проблематика лише частково досліджена в науковій літературі. Все це негативно позначається на правозастосовній практиці в цілому та відновленні платоспроможності, зокрема.

Актуальність дисертаційної роботи полягає в оригінальному авторському погляді на відносини, що виникають в процесі арбітражного управління, в їх комплексі та динаміці, та розробці конкретних пропозицій щодо вдосконалення законодавства України з питань арбітражного управління.

Додатково практична та наукова актуальність кандидатської дисертації вбачається у взаємозв'язку з планами наукових досліджень Інституту економіко-правових досліджень НАН України, де у межах теми «Модернізація господарського законодавства як передумова сталого розвитку України» (державна реєстрація 0117U002308) авторкою розроблено пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання арбітражного управління.

Всі ці міркування підтверджують надзвичайну актуальність дисертаційної роботи Кабенюк Ю.В.

Наукова новизна, оцінка обґрунтованості наукових положень дисертації та їх достовірність

Дисертанткою вперше з господарсько-правових позицій здійснено комплексне та системне дослідження як теоретичних, так і прикладних проблем інституту арбітражного управління в процедурі банкрутства, розроблено і обґрунтовано теоретико - практичні положення та рекомендації щодо вдосконалення національного законодавства у частині правового регулювання арбітражного управління.

Аналіз положень та пропозицій дисертації дає підстави для висновку про їх новизну, достатню обґрунтованість та достовірний характер. Так, метою свого дослідження здобувачка визначила розробку теоретичних засад правового регулювання арбітражного управління у процедурі банкрутства, підготовку пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення національного законодавства в частині здійснення арбітражного управління. Відповідно до поставленої мети авторкою в роботі: досліджено історичні передумови виникнення та розвитку арбітражного управління (с. 33 - 46), розкрито правову природу арбітражного управління в процедурі банкрутства, його функціональне призначення та основні засади (с. 46 - 103), визначено особливості правового регулювання арбітражного управління в окремих судових процедурах (розпорядженні майном (с. 109-119), процедурі санації (с. 119-129), ліквідаційній процедурі (с. 129-142) та досліджено зарубіжний досвід у сфері управління боржником в процедурі банкрутства (с. 142-160). Значну увагу авторка присвятила державній політиці у сфері арбітражного управління в процедурі банкрутства в Україні, давши загальну характеристику суб'єктам, що здійснюють державне управління у цій галузі (с. 164-173), а також встановивши склад, повноваження основних контролюючих суб'єктів (с. 173-185) та правові засади притягнення в

Україні арбітражних керуючих до юридичної відповідальності (с. 185- 201).

Зміст роботи та автореферату, зроблені в них висновки та пропозиції свідчать про те, що здобувачка загалом досягла поставленої мети дослідження. Вирішенню задач дослідження сприяла виважена логічна структура роботи, що складається з 3 розділів та 11 структурованих підрозділів. Викладення матеріалу характеризується творчим підходом, виваженістю та логікою наведених доводів. Ретельний аналіз нормативного матеріалу як України, так зарубіжних країн (Бельгії, Канади, Нідерландів, Норвегії, США, Фінляндії), спеціальної літератури та судової практики дав змогу дисертантці обґрунтувати теоретичні положення, які містять наукову новизну.

Серед значної кількості положень наукової новизни варто відмітити вперше здійснене дисертанткою визначення поняття арбітражного управління. Авторка впевнено доводить, що в широкому сенсі це специфічний вид управління, а у вузькому - незалежна професійна діяльність визначеного законом суб'єкта (с. 52- 58, 103).

Також авторкою вперше виокремлено такі ознаки відносин арбітражного управління, як їх тимчасовий та комплексний характер (наявність господарських, трудових, податкових та інших відносин), виникнення у межах процедури банкрутства та припинення у зв'язку із закриттям провадження у справі про банкрутство, виникнення між арбітражним керуючим, з одного боку, та господарським судом, кредиторами, боржником, державним органом з питань банкрутства, працівниками боржника, з іншого (с.62-83, 104-105).

Визначення дисертанткою моделі арбітражного управління як сукупності заходів, які застосовуються до боржника суб'єктом зі спеціальним статусом (арбітражним керуючим) з дотриманням принципів арбітражного управління, що характеризуються гнучкістю і спрямовані на

досягнення чітко визначеної мети, також вперше розроблено дисертанткою (с. 84- 89, 94-97, 118).

Заслужують на увагу вперше аргументована авторкою пропозиція про зупинення проваджень у справах про банкрутство щодо боржників, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях України, до яких неможливо застосовувати арбітражне управління. Слід підтримати цю пропозицію, адже вона відповідає меті охорони інтересів власників майна, кредиторів та арбітражних керуючих (с. 97-103).

Цілком аргументованою є пропозиція авторки про створення «Єдиного реєстру боржників, щодо яких зупинено провадження у справі про банкрутство», з покладенням повноважень щодо створення та ведення такого реєстру на державний орган з питань банкрутства (с.101).

Значний інтерес для науки господарської права представляють правові висновки автора щодо розмежування та співвідношення антикризового та арбітражного управління (с. 48 – 52, 104), щодо поділу арбітражного управління на етапи (організаційний, аналітичний, стратегічний, етап реалізації поставлених цілей та завдань, завершальний етап (с. 90 – 91, 106), які значною мірою базуються на висновках вчених-економістів.

Слід особливо підкреслити системний характер роботи, що проявляється в базуванні автором своїх пропозицій із вдосконалення правового регулювання арбітражного управління в процесі розгляду справ про банкрутство на результатах аналізу як теоретичних напрацювань науковців радянського та сучасного періодів, так і еволюції законодавства України, ЄС, зарубіжних країн, а також судової практика України, зокрема правових позицій Верховного Суду, та інших країн з питань банкрутства.

У дисертації вдало використані загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання.

Практичне значення одержаних результатів. Висновки і пропозиції,

які містяться в дисертаційному дослідженні, можуть бути основою для вдосконалення законодавства про банкрутство. Вони можуть використовуватись у науково-дослідній роботі при подальших дослідженнях права неспроможності, інституту арбітражного управління, правового статусу арбітражного керуючого, а в навчальному процесі при викладанні дисциплін «Господарське право», «Право неспроможності (банкрутства)», «Арбітражне управління боржником в процедурі банкрутства», при підготовці підручників, посібників та методичних матеріалів.

Прикладний характер дослідження дозволяє використовувати його результати в правозастосовній діяльності господарськими судами, арбітражними керуючими, представниками кредиторів та боржника, іншими учасниками справи про банкрутство.

Розроблені авторкою пропозиції демонструють її кропітку роботу по системному удосконаленню законодавства про арбітражне управління. Вони вже використані Вищим господарським судом України: 1) в частині повноважень Державного органу з питань банкрутства - при підготовці Інформаційного листа Вищого господарського суду України «Про Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (у редакції від 22.12.2011 № 4212-VI)» від 28.03.2013 № 01-06/606/2013 (довідка від 21.11.2017 р. № 13-52/1664/17); 2) щодо порядку відбору кандидатів на призначення арбітражного керуючого у справі про банкрутство, повноважень Державного органу з питань банкрутства і господарських судів - при затвердженні постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 14.07.2016 № 8 «Про затвердження нової редакції Положення про автоматизовану систему з відбору кандидатів на призначення арбітражного керуючого у справах про банкрутство» (довідка від 21.11.2017 р. № 13-52/1664/17).

Про практичне значення положень дисертації щодо правової природи

арбітражного управління боржником в окремих судових процедурах у процедурі банкрутства, а також розмежування повноважень арбітражного керуючого та органів управління боржника, юридичної відповідальності арбітражного керуючого свідчить їх використання у роботі Адвокатського об'єднання «АЙ ЕМ ДЖІ ПАРТНЕРС» (довідка від 20.04.2018 р.) та у діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Прімум Верітас» (довідка від 24.04.2018 р.).

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації оприлюднені автором у 16 наукових працях, з яких сім статей опубліковано у фахових наукових виданнях України та одна стаття в науковому періодичному виданні іншої держави, шести тезах доповідей за результатами конференцій, двох статтях у інших виданнях, а також апробовані на шести Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Зауваження до дисертаційної роботи.

В цілому позитивно оцінюючи положення дисертаційної роботи, слід звернути увагу автора на окремі недоліки, що мають дискусійний характер та можуть бути підґрунтям подальшого наукового обговорення або потребують уточнення і конкретизації.

1. Дисертантка визначає поняття арбітражного управління у широкому значенні як передбачений нормами права специфічний вид управління, що являє собою діяльність суб'єкта зі спеціальним статусом на тимчасовій основі у межах процедури банкрутства, з метою відновлення платоспроможності боржника із застосуванням спеціальних заходів або здійснення реалізації майна банкрута у ліквідаційній процедурі з метою погашення вимог кредиторів (с. 52-58, 103). Виходячи з того, що ліквідаційна процедура є складовою процедури банкрутства, доцільним, на наш погляд, є уточнення цього визначення шляхом видалення слів «ліквідаційної процедури».

2. На с. 46, 106 дисертації авторка виокремлює, як вона сама пише в роботі, основні тенденції розвитку ідей управління майном боржника. До них вона відносить 1) ототожнення боржника із самим боргом перед кредиторами, за рахунок чого й виключалась концепція управління майном, а відбувалось розпорядження долею боржника; 2) розподіл майна між кредиторами з метою звільнення боржника від боргів, без створення спеціального органу управління; 3) зародження органів конкурсного управління, передача функції управління майном кредиторам (або особі, яка призначена кредиторами) з метою його реалізації; 4) чітке розмежування органів конкурсного та арбітражного управління; призначення судом спеціального суб'єкта, не з числа кредиторів, з метою управління та реалізації майна боржника, а з часом – управління з метою відновлення справ боржника або ліквідації останнього.

Як пояснює Академічний тлумачний словник (1970 – 1980) тенденція – це напрям розвитку чого-небудь. Те, що авторка називає тенденціями розвитку ідей управління майном боржника скоріше є етапами розвитку правового регулювання управління майном боржника. Тим більше, що дисертантка обґрунтовує свої висновки на результатах аналізу саме правових документів різних країн різних часових періодів.

3. На с. 137 дисертації, пропонуючи визначити три види строків ліквідаційної процедури, авторка пропонує встановити строк у дванадцять місяців у випадку наявності дебіторської заборгованості та невеликих об'єктів у власності банкрута. В такому вигляді правова норма буде неефективною, бо поняття «невеликий» є оціночним і потребує додаткових роз'яснень та уточнень.

Загальний висновок по дисертації.

Дисертація є завершеною науковою працею, в якій отримано нові, самостійні, науково обґрунтовані результати, які в сукупності вирішують

конкретну задачу для науки господарського права – розробку теоретичних положень щодо напрямів удосконалення правового регулювання арбітражного управління в процесі розгляду справи про банкрутство.

Автореферат та наукові публікації повністю відображають основні положення та результати дисертації. Зміст дисертації свідчить про вільне володіння дисертанткою темою дослідження та її професіоналізм. Викладені в дисертації рекомендації щодо удосконалення чинного законодавства України є теоретично обґрунтованими та аргументованими. Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертації.

За своїм змістом та науковою новизною дисертація Кабенюк Юлії Валеріївни «Правове регулювання арбітражного управління в процедурі банкрутства в Україні» цілком відповідає вимогам, що встановлені п. 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.03.2007 року № 423 (зі змінами), які висуваються до кандидатських дисертацій, а авторка дослідження заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право, господарсько-процесуальне право (081 – Право).

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
радник юридичної фірми ЦФ

Селіванова Ірина Анатоліївна

